

فصلنامه پژوهش‌های نوین روانشناختی

سال دهم شماره ۳۹ پاییز ۱۳۹۴

رابطه سبک دلبستگی، کمال‌گرایی و کیفیت دوستی دانشجویان در سن ورود به بزرگسالی^۱

زهرا خسروی^۲

لیلا چراغ ملایی^۳

وحیده خلیلی^۴

امیررضا جوادی^۵

چکیده

پژوهش حاضر به منظور بررسی رابطه سبک دلبستگی و کمال‌گرایی با کیفیت دوستی دانشجویان در سن ورود به بزرگسالی انجام شد. روش این پژوهش از نوع مطالعات همبستگی بود و نمونه‌ای ۲۶۰ نفری از دانشجویان خوابگاهی دانشگاه‌های تهران به روش تصادفی انتخاب و با استفاده از پرسشنامه‌های دوستی، کمال‌گرایی و مقیاس دلبستگی بزرگسال مورد ارزیابی قرار گرفتند. داده‌ها با استفاده از روش‌های تحلیل رگرسیون و تحلیل واریانس چندمتغیری تحلیل شدند. نتایج پژوهش نشان داد که بین کیفیت دوستی با سبک دلبستگی ایمن و سبک دلبستگی اجتنابی رابطه مثبت معنادار و با سبک دلبستگی دوسوگرا رابطه منفی معنادار وجود دارد. از سوی دیگر، بین کیفیت دوستی با کمال‌گرایی کل و کمال‌گرایی منفی رابطه منفی معنادار و با کمال‌گرایی مثبت رابطه معناداری وجود ندارد. همچنین بین کمال‌گرایی کل با سبک دلبستگی ایمن و سبک دلبستگی اجتنابی رابطه منفی معنادار و با سبک دلبستگی دوسوگرا رابطه مثبت معنادار وجود دارد. به ترتیب متغیرهای سبک دلبستگی دوسوگرا، کمال‌گرایی منفی به شکل معکوس و سبک دلبستگی اجتنابی و کمال‌گرایی مثبت به شکل مستقیم نقش مهم و معناداری در پیش‌بینی کیفیت دوستی دارند. با توجه به این به نظر می‌رسد که کمال‌گرایی و سبک دلبستگی مولفه‌های تأثیرگذاری در پیش‌بینی کیفیت دوستی فرد باشند.

واژگان کلیدی: سبک دلبستگی؛ کمال‌گرایی؛ کیفیت دوستی؛ بزرگسالی

۱- مقاله برگرفته از طرح مصوب معاونت پژوهشی دانشگاه الزهرا است.

۲- استاد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه الزهرا

۳- استادیار، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه الزهرا (نویسنده مسئول) Email:leila.chm@gmail.com

۴- کارشناسی روانشناسی، دانشگاه الزهرا

۵- کارشناس ارشد فلسفه، دانشگاه شهید بهشتی

مقدمه

برای اغلب جوانان در کشورهای در حال توسعه، سال‌های پایان نوجوانی، سال‌های پراهمیتی است و تغییرات عمیق جسمی و روحی در آن‌ها ایجاد می‌شود. در این دوره، بسیاری از جوانان به دنبال کسب آموزش‌های لازم برای ورود به بازار کار و تغییرات اساسی در زمینه ارتباطات اجتماعی‌شان هستند (کریشولم و هارلمن^۱، ۱۹۹۵). اما لزوماً این دوره مساوی با بزرگسالی نیست. در فرهنگ ایران این دوره مصادف است با ورود جوانان به دانشگاه و انتخاب مسیرهای آینده شغلی. یکی از نظریه‌پردازانی که در زمینه این دوره سنی، نظریه‌پردازی کرده است، جفری آرنت^۲ (۲۰۰۰) است. وی معتقد است بین نوجوانی و بزرگسالی، یعنی سن ۱۸-۲۵ سالگی، دوره‌ای از رشد تحت عنوان دوره ورود به بزرگسالی^۳ وجود دارد. جوانانی که در این سن قرار دارند، دوره بحران‌های نوجوانی را پشت سر گذاشته‌اند اما هنوز مسئولیت‌های بزرگسالی را برعهده نگرفته‌اند و در واقع این دوره، زمان آماده شدن برای ورود به بزرگسالی می‌باشد. از جمله دغدغه‌های اصلی جوانان در این دوره، شکل‌گیری هویت و شخصیت، ایجاد روابط دوستانه و صمیمانه و داشتن افکار آرمانی و به نوعی کمال‌گرایی می‌باشد (آرنت، ۲۰۰۰). به همین دلیل افراد در سن ورود به بزرگسالی، مهم‌ترین تصمیمات زندگی خود را اتخاذ کرده و مسیر زندگی آینده خود را مشخص می‌سازند.

همان‌طور که اشاره شد، برقراری روابط صمیمانه و دوستی در سن ورود به بزرگسالی از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. دوستی‌های قوی و پایدار به عنوان عملکرد مثبت در این سن تلقی می‌شود (رودباغ^۴ و همکاران، ۲۰۱۲). هارتاپ و استیونز^۵ (۱۹۹۷) در یک مطالعه طولی به این نتیجه دست یافتند که دوستی‌های عمیق با بهزیستی افراد در طول زندگی رابطه دارد سایر پژوهش‌ها (نظیر روبین^۶ و همکاران، ۲۰۰۴؛ هاسونگ^۷،

1- Chisholm & Hurrelmann

3- emerging adulthood

5- Hartup & Stevens

7- Hussong

2- Jeffrey Arnett

4- Rodebaugh

6- Rubin

۲۰۰۰؛ بیوت^۱، ۲۰۰۷) نیز نشان داده‌اند که کیفیت دوستی پیش‌بینی‌کننده خوبی برای رشد و سازگاری اجتماعی و عزت‌نفس در دختران و پسران می‌باشد. داشتن روابط دوستانه قوی می‌تواند نشانه‌ای از بهزیستی بوده و حضور دوستان در شرایط سخت زندگی عامل مهمی در سازگاری فرد با شرایط محسوب می‌شود (اسچنال^۲ و همکاران، ۲۰۰۸). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که کیفیت دوستی ارتباط تنگاتنگی با سبک دلبستگی فرد دارد. بالبی معتقد است کیفیت روابط با مراقبان در کودکی منجر به فعال شدن و راه‌اندازی الگوهای خود می‌شود و تصویرهای روابط اجتماعی بزرگسالی را فراهم می‌سازد. وی در نظریه دلبستگی خود به فرضیه فروید اشاره می‌کند که رابطه نوزاد - والد نمونه‌ای نخستین برای روابط صمیمانه و عاشقانه بعدی در سن بزرگسالی است (بالبی^۳، ۱۹۵۸). در واقع یک رابطه دلبسته ایمن می‌تواند عملکرد و شایستگی را در روابط بین فردی تسهیل کند. اگر فرد چنین امنیت و راحتی را به‌دست آورد می‌تواند در مسیر امنی که فراهم گردیده گام بردارد و مطمئن شود که می‌تواند در سایر فعالیت‌ها نیز موفق شود.

مهم‌ترین ویژگی روابط دلبسته، احساس امنیت و تعلق است، به‌طوری که فرد دیگر احساس تنهایی و ناراحتی نکند و این مساله به‌ویژه در سن ورود به بزرگسالی که فرد در حال تصمیم‌گیری برای تشکیل خانواده می‌باشد از اهمیت زیادی برخوردار است.

از دیگر مولفه‌های مهم در سن ورود به بزرگسالی، تمایل به کامل بودن و یا به عبارتی کمال‌گرایی است. به عقیده آدلر، تلاش برای کامل بودن بهنجار و ذاتی است. در دیدگاه او چنین تلاشی جزئی از علاقه اجتماعی به‌شمار می‌رود ولی زمانی که فرد برای برتری، معیارهای غیرواقع‌بینانه در نظر بگیرد، مشکل‌ساز می‌گردد. آنجا است که کمال‌گرایی آشفته‌کننده می‌شود و مشکلات کوچک در نظر فرد، نواقص بزرگ جلوه می‌کند (رایس و همکاران^۴، ۲۰۰۳) اما از نظر فروید^۵ (۱۹۵۶، ۱۹۲۹) کمال‌گرایی نشانه مشترکی از روان‌رنجوری خصوصاً روان‌رنجوری وسواسی است و نتیجه وجود من برتر^۶، سخت‌گیر و تنبیه‌گری است که خواهان پیشرفتی ممتاز و بی‌نظیر در تمام حوزه‌های زندگی است. از

1- Buote
3- Bowlby
5- Freud

2- Schnall
4- Rise & etal
6- Superego

دیدگاه هولندر^۱ (۱۹۷۸)، کمال‌گرایان افرادی هستند که خواستار عملکردی با کیفیت بالاتر از آنچه که مستلزم موقعیت است، از خود یا دیگران می‌باشند. این تعریف‌های اولیه بالینی، عمدتاً کمال‌گرایی را ویژگی منفی در نظر می‌گیرند که با آسیب‌شناسی و ناکارآمدی در ارتباط است، با این حال، هماچک^۲ (۱۹۷۸)، با اتخاذ رویکردی متفاوت نخستین کسی بود که بین انواع متفاوت کمال‌گرایی فرق گذاشت. او کمال‌گرایی را در دو بعد بررسی کرده است: بهنجار و نابهنجار^۳. هماچک کمال‌گرایان را افرادی می‌داند که با رسیدن به اهداف‌شان، احساس شادمانی می‌کنند، در مقابل کمال‌گرایان نابهنجار هرگز از عملکردشان راضی نیستند. علاوه بر این کمال‌گرایان نابهنجار معمولاً نمی‌توانند به معیارهای شخصی عملکردشان دست یابند و این خود به شدت عزت‌نفس‌شان را کاهش می‌دهد (ایجان، ۲۰۰۵). مطالعات مربوط به کمال‌گرایی در دهه اخیر تا اندازه چشم‌گیری رشد کرده است. امروز بعد از گذشت حدود چهل سال از انتشار اولین تقسیم‌بندی از کمال‌گرایی توسط هماچک (۱۹۷۸)، پژوهش‌های علمی بی‌شمار شواهد ثابتی را ارائه می‌دهند که بیانگر آن است که کمال‌گرایی ساختار چند بعدی دارد و می‌تواند به دو شکل اساسی متمایز شود. البته این دو شکل کمال‌گرایی، عنوان‌های متفاوتی دریافت کرده‌اند.

برای مثال کوشش مثبت/ نگرانی‌های غیرسازش‌یافته از ارزیابی^۴ (فروست و همکاران، ۱۹۹۳؛ استوئبر و اتوو، ۲۰۰۶)، کمال‌گرایی فعال/منفعل^۵ (پارکر و ادکینز، ۱۹۹۶)، کمال‌گرایی سازش‌یافته/ ناسازش‌یافته^۶ (رایس، اشبی و اسلنی، ۱۹۹۸)، کمال‌گرایی کارآمد/ ناکارآمد^۷ (رومه، فریستون و همکاران، ۲۰۰۰)، کمال‌گرایی سالم/ناسالم^۸ (استامف و پاکر، ۲۰۰۰) معیارهای شخصی/کمال‌گرایی نگرانی درباره ارزیابی^۹ (بلنکشتاین و دانکلی، ۲۰۰۹؛ استوئبر و اتوو، ۲۰۰۶)، کمال‌گرایی وظیفه‌شناسی/ خودارزیابی^{۱۰} (هیل و همکاران، ۲۰۰۴)، کمال‌گرایی مثبت و منفی (تری و همکاران، ۱۹۹۵).

1- Holender

3- Normal & Neurotic

5- Active/ passive perfectionism

7- Functional/ dysfunctional perfectionism

9- Personal standards/ Evaluative Concerns

2- Hamacheck

4- Positive Striving/ Maladaptive Evaluation Concerns

6- Adaptive & maladaptive perfectionism

8- Healthy/ unhealthy perfectionism

10- Conscientious/ self-Evaluative

بنابر این امروزه کمال‌گرایی لزوماً به‌عنوان یک فاکتور منفی شناخته نشده است، بلکه به‌عنوان فاکتوری که می‌تواند عملکرد مثبت و مفیدی نیز داشته باشد، مطرح است.

هدف از پژوهش حاضر بررسی ارتباط سبک دلبستگی، کیفیت دوستی و کمال‌گرایی در دختران و پسران دانشجو در سن ورود به بزرگسالی می‌باشد. بنابر نظر بالبی (۱۹۶۹) تجارب اولیه کسب شده توسط کودک در نظامی به‌نام الگوی درونکاری، درونی‌سازی می‌شود، این الگو نه تنها حکم یک مدل را برای ارتباطات اجتماعی آینده فرد دارد بلکه قوانین نانوشته‌ای برای این‌که چگونه فرد تجربه کند، ابراز وجود کند، و با عواطف پریشان خود کنار بیاید فراهم می‌کند. علاوه بر این، اولین پایه‌های تحول الگوهای درون‌کاری بر تجارب کودک در روابطش با چهره‌های دلبستگی استوار است. الگوها، انتظاری کلی از آنچه که کودک در روابطش می‌خواهد و نیز جهت‌دهی به رفتار و عواطف وی در روابط صمیمی را، فراهم می‌کند. در سن ورود به بزرگسالی، برقراری روابط صمیمی به‌عنوان فرایندهایی است که در طی آن‌ها فرد به مبادله متقابل افکار و احساسات شخصی می‌پردازد که این فرایندها منجر به افزایش خودیابی و روابط گسترده در تازه بزرگسالان می‌شود (راسل و همکاران^۱، ۲۰۰۷). یکی از ویژگی‌های مهمی که در برقراری روابط صمیمی در این دوره اختلال ایجاد می‌کند، کمال‌گرایی است. افراد کمال‌گرا معمولاً عدم پذیرش و طرد شدن از سوی دیگران را پیش‌بینی می‌کنند و از آن می‌ترسند به‌همین دلیل در مقابل انتقاد، حالت دفاعی به خود گرفته و از این طریق دیگران را ناکام و از خود دور می‌سازند. به‌همین دلیل افراد کمال‌گرا غالباً در داشتن روابط نزدیک با افراد دیگر دچار مشکل بوده و رضایت کمتری از روابط دوستانه خود دارند. می‌توان نتیجه گرفت که برقراری ارتباط صمیمانه با دیگران که یکی از مهم‌ترین و بارزترین بخش‌های زندگی هر فرد به‌ویژه در سن ورود به بزرگسالی است متأثر از دو مولفه اصلی سبک دلبستگی فرد و کمال‌گرایی اوست. با این وجود پژوهش‌های کمی در زمینه ارتباط این سه متغیر انجام شده است، بعضی از محققان تأثیر کیفیت تعامل‌های والد-کودک را بر شکل‌گیری کمال‌گرایی مورد تأیید قرار داده‌اند و در این زمینه صرفاً ویژگی‌های کمال‌گرایانه

1- Russel & etal

والدین مانند سخت‌گیری، انتقادگری و وضع معیارهای عالی غیرانطباقی برای کودکان را مورد بررسی قرار داده‌اند و سبک دلبستگی کودک به والدین، که گستره وسیعی از تعامل‌های والد-کودک را به خود اختصاص می‌دهد، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. در یکی از پژوهش‌ها انجام شده در این زمینه، رایس و میرزاده نشان دادند که دلبستگی ایمن با کمال‌گرایی بهنجار و دلبستگی نایمن با کمال‌گرایی نوروٹیک همبستگی دارد. پژوهش دیگری که توسط عارفی، نوایی‌نژاد و ثنایی انجام گرفته، نشان داده است که بین سبک‌های دلبستگی با کیفیت دوستی رابطه وجود دارد که این نتایج در راستای پژوهش‌های یانگیلید و بلسکی (۱۹۹۹)، دوروتی و همکاران (۲۰۰۱)، پیرمن و همکاران (۱۹۹۹) حاکی از این است که بین سبک دلبستگی ایمن با کیفیت دوستی رابطه مثبت وجود دارد. اما همانطور که اشاره شد، پژوهش‌های بسیار کمی در زمینه ارتباط این سه متغیر به‌ویژه در سن ورود به بزرگسالی انجام شده است. براین اساس، این پژوهش، به‌دنبال بررسی رابطه بین سبک دلبستگی، کیفیت دوستی و کمال‌گرایی و مقایسه آن در دختران و پسران به تعبیری آیا می‌توان با استفاده از سبک دلبستگی و کمال‌گرایی، کیفیت دوستی را پیش‌بینی کرد؟ و اینکه آیا تفاوت جنسیتی در سبک دلبستگی، کیفیت دوستی و کمال‌گرایی وجود دارد.

روش پژوهش

این پژوهش از جمله پژوهش‌های همبستگی است به‌دنبال بررسی ارتباط بین متغیرهای سبک دلبستگی و کمال‌گرایی با کیفیت دوستی در دختران و پسران سن ورود به بزرگسالی است.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش دانشجویان خوابگاهی دانشگاه‌های تهران بود. از میان دانشجویان خوابگاهی دانشگاه‌های تهران، تعداد ۳۰۰ دانشجو (۱۵۰ دانشجوی دختر و ۱۵۰ دانشجوی پسر) به‌صورت تصادفی انتخاب شدند و پرسشنامه‌ها در اختیار آن‌ها قرار داده شد. پس از کنار گذاشتن پرسشنامه‌هایی که به‌طور ناقص پاسخ داده شده بودند، تحلیل آماری روی ۲۶۰ نفر انجام شد.

ابزار پژوهش

پرسشنامه بازنگری شده مقیاس دلبستگی بزرگسال کولینز و رید (۱۹۹۰): این مقیاس شامل خود - ارزیابی از مهارت‌های ایجاد ارتباط و خود- توصیفی شیوه شکل‌دهی دلبستگی‌های نزدیک است و مشتمل بر ۱۸ ماده است، با علامت‌گذاری روی یک مقیاس ۵ درجه‌ای (لیکرت) در هر ماده (که از ۱= اصلاً ویژگی من نیست تا ۵= کاملاً ویژگی من است)، سنجیده می‌شود. تحلیل عوامل ۳ زیرمقیاس را مشخص می‌سازد که هر کدام شامل ۶ ماده است. این زیرمقیاس‌ها عبارتند از:

- ۱) وابستگی: میزانی را که آزمودنی‌ها به دیگران اعتماد می‌کنند و به آن‌ها متکی می‌شوند، (با توجه به این که در مواقع لزوم قابل دسترسی‌اند) اندازه‌گیری می‌کند.
- ۲) نزدیک بودن: میزان آسایش فرد در رابطه همراه صمیمیت و نزدیکی هیجانی را اندازه‌گیری می‌کند.
- ۳) اضطراب: ترس از داشتن رابطه در ارتباط‌ها را می‌سنجد.

کولینز برای بررسی قابلیت اعتماد پرسشنامه، میزان آلفای کرونباخ را برای هر زیر مقیاس آن، در دو نمونه ۱۷۳ و ۱۰۰ نفری از دانشجویان به ترتیب برای زیرمقیاس نزدیک بودن ۰/۸۱ | ۰/۸۲، زیر مقیاس وابستگی ۰/۷۸ | ۰/۸۰ و زیرمقیاس اضطراب ۰/۸۵ | ۰/۸۳ گزارش کرده است.

از سوی دیگر در ایران پاکدامن (۱۳۸۰) با استفاده از آزمون - آزمون مجدد به صورت همبستگی بین این دو اجرا را مشخص کرد. نتایج حاصل از ۱۰۰ نفر دختر و پسر در دو بار اجرا به فاصله زمانی ۱ ماه بیانگر آن بود که تفاوت بین دو اجرای هر ۳ زیرمقیاس معنادار نبوده است و این آزمون در سطح معناداری ۰/۰۵ قابل اعتماد است. همچنین همبستگی بین نتایج دو اجرا نشان داد: اضطراب قابل اعتمادترین (۰/۷۵) و نزدیک بودن (۰/۵۷) و وابستگی (۰/۴۷۸) در مراتب پایین‌تری هستند. از سوی دیگر با محاسبه آلفای کرونباخ مشخص گردید که زیرمقیاس اضطراب بیشترین قابلیت اعتماد ۰/۷۴۹ و وابستگی،

کمترین قابلیت اعتماد $0/285$ و زیرمقیاس نزدیک بودن $0/521$ است.

پاکدامن (۱۳۸۰) روایی سازه این پرسشنامه را با استفاده از روایی واگرا (تشخیصی) مورد سنجش قرار داد. نتایج نشان داد ضریب همبستگی بین زیرمقیاس‌های اضطراب و نزدیک بودن، اضطراب و وابستگی در سطح معناداری $0/001$ به ترتیب $0/313$ ، $0/336$ - می‌باشد و ضریب همبستگی بین زیرمقیاس‌های نزدیک بودن و وابستگی در سطح معناداری $0/014$ مقدار $0/246$ به دست آمد.

پرسشنامه دوستی - عدم دوستی (ریسمن و بیلینگهام، ۱۹۸۹): این پرسشنامه برای اندازه‌گیری دوستی (شامل سازه‌های خودپنداره، دسترسی‌پذیری، پاداش‌دهی و بیگانگی) ساخته شده است و به نوعی دوستی‌های واقعی شخص را می‌سنجد. ریسمن و بیلینگهام نشان دادند که نمره کلی دوستی و تقریباً خرده‌مقیاس‌های آن در فاصله ۲ ماه پایدار ماندند. آن‌ها همچنین برای پایایی این پرسشنامه مقدار آلفای کرونباخ را $0/81$ به دست آوردند.

در این پژوهش روایی سازه با استفاده از روایی واگرا سنجیده شد. بدین منظور همبستگی بین زیرمقیاس‌ها با یکدیگر محاسبه گردید. که نتایج حاکی از آن است که تنها بین دسترسی‌پذیری و پاداش‌دهی همبستگی مثبت است که مقدار آن هم بسیار کم است و این نشان‌دهنده آن است که خرده‌مقیاس‌ها چهار مفهوم مختلف را می‌سنجند.

عارفی و همکاران (۱۳۸۳) در پژوهشی پایایی این آزمون را با استفاده از آزمون - آزمون مجدد به صورت همبستگی بین دو اجرا مشخص شد. نتایج از ۸۵ نفر دختر و پسر در دو بار اجرای به فاصله زمانی ۱ ماه بیانگر آن بود که تفاوت بین دو اجرای آن معنادار نیست و این آزمون در سطح معناداری $0/05$ قابل اعتماد است (همبستگی بین دو بار اجرا $r=0/69$ است). همچنین مقدار آلفای کرونباخ $0/74$ به دست آمد.

پرسشنامه کمال‌گرایی فراست: کمال‌گرایی چند بعدی فراست یک پرسشنامه ۳۵ سوالی است که توسط فراست (۱۹۹۰) به منظور سنجش کمال‌گرایی ساخته شده است. این پرسشنامه دارای ۶ خرده‌مقیاس نگرانی از اشتباهات، انتظارات والدین، انتقاد والدین، شک و تردید در عمل، استانداردهای شخصی و سازماندهی می‌باشد. اعتبار این مقیاس در

مطالعه فراست و همکاران (۱۹۹۰) برای کمال‌گرایی کل ۰/۹۰، نگرانی از اشتباهات ۰/۸۸، انتظارات والدین ۰/۸۴، انتقاد والدین ۰/۸۴، شک و تردید در عمل ۰/۷۷، معیارهای شخصی ۰/۸۳ و سازماندهی ۰/۹۳ گزارش شده است. این پرسشنامه دارای هم بستگی بالایی با سایر مقیاس‌های کمال‌گرایی به‌ویژه مقیاس کمال‌گرایی برنز (برنز ۱۹۸۰)، مقیاس خود‌ارزیابی (جوئر ۱۹۶۸)، مقیاس کمال‌گرایی گارنر و همکاران (۱۹۸۳) است (فراست و همکاران، ۱۹۹۳).

رکابدار و سلیمانی (۱۳۸۷) در پژوهشی ضریب پایایی آلفای کرونباخ برای مقیاس کلی را ۰/۸۳ برآورد کردند. همچنین برای ابعاد انتظارات والدین، سازماندهی، نقادی والدین، ترس از اشتباه، معیارهای شخصی و تردید در کارها مقدار ضریب پایایی آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۲، ۰/۷۰، ۰/۵۱، ۰/۷۱، ۰/۵۲ و ۰/۵۶ به دست آمد.

یافته‌ها

داده‌های توصیفی مربوط متغیرهای پژوهش در جدول ۱ آمده است.

جدول (۱) داده‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار
وابستگی (ایمن)	دختر	۱۲۸	۱۱/۳۹	۳/۹۷
	پسر	۱۲۸	۱۱/۱۰	۳/۹۰
نزدیک بودن (اجتنابی)	دختر	۱۲۷	۱۷/۲۰	۳/۶۰
	پسر	۱۲۹	۱۶/۹۶	۳/۸۹
سبک دلبستگی	دختر	۱۲۸	۸/۲۷	۵/۰۳
	پسر	۱۲۹	۸/۱۶	۵/۰۵
مثبت	دختر	۱۲۲	۳۶/۵۹	۶/۱۳
	پسر	۱۲۹	۳۶/۹۰	۶/۵۲
کمال‌گرایی	دختر	۱۲۲	۳۸/۶۱	۱۱/۰۵
	پسر	۱۳۰	۳۸/۷۰	۱۰/۷۲
منفی	دختر	۱۲۰	۵۶/۲۰	۱۲/۶۳
	پسر	۱۳۰	۵۵/۸۷	۱۲/۸۰
کل	دختر	۱۲۸	۹/۷۰	۳/۳۹
خودپنداره	دختر	۱۲۸	۹/۷۰	۳/۳۹

۳/۱۲	۱۰/۳۵	۱۳۰	پسر		
۳/۱۳	۱۱/۳۸	۱۲۷	دختر	دسترسی‌پذیری	
۳/۴۹	۱۱/۲۷	۱۲۹	پسر		
۳/۲۴	۱۲/۳۵	۱۲۸	دختر	پاداش‌دهی	
۳/۲۶	۱۲/۵۰	۱۲۸	پسر		کیفیت دوستی
۲/۷۶	۶/۳۵	۱۲۸	دختر	بیگانگی	
۲/۸۸	۶/۲۷	۱۲۸	پسر		
۹/۸۹	۳۹/۰۵	۱۳۰	دختر	کل	
۹/۳۴	۴۰/۰۲	۱۳۰	پسر		

به منظور بررسی رابطه سه متغیر کیفیت دوستی، کمال‌گرایی و سبک دلبستگی، میزان همبستگی بین متغیرهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفت، نتایج حاصل در جدول ۲ خلاصه شده است.

جدول (۲) ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۱. سبک دلبستگی ایمن (وابستگی)											
۲. سبک دلبستگی اجتنابی (نزدیک بودن)	۰/۱۵*										
۳. سبک دلبستگی دوسوگرا (اضطراب)		۱									
۴. کمال‌گرایی مثبت	۰/۰۴۵	-۰/۰۲۸	-۰/۰۰۲								
۵. کمال‌گرایی منفی	-۰/۱۳۳*	-۰/۰۸۸	-۰/۲۰۳*	۱							
۶. کمال‌گرایی کل	-۰/۱۳۱*	-۰/۱۳۵*	-۰/۱۸۸**	-۰/۲۹۳**	۱						
۷. خودپنداره	۰/۱۱۰	-۰/۱۰۷	-۰/۳۰۸**	۰/۱۳۳*	-۰/۲۶۴**	۱					
۸. دسترسی‌پذیری	۰/۱۱۱	۰/۲۹۶**	-۰/۳۳۰**	۰/۰۸۵	-۰/۱۹۸**	-۰/۱۷۵**	۱				
۹. پاداش‌دهی	۰/۰۵۶	۰/۲۷۹**	-۰/۲۳۴**	۰/۰۱۷	-۰/۳۱۱**	-۰/۲۵۸**	۰/۲۷۹**	۱			
۱۰. بیگانگی	۰/۲۶۶**	۰/۲۸۸**	-۰/۳۸۸**	۰/۰۷۴	-۰/۲۶۱**	-۰/۱۹۸**	۰/۴۰۱**	۰/۳۶۷**	۱		
۱۱. کیفیت دوستی	۰/۱۳۳*	۰/۳۳۰**	-۰/۴۱۶**	۰/۰۸۳	-۰/۳۵۵**	-۰/۲۸۰**	۰/۶۹۹**	۰/۷۶۰**	۰/۷۲۲**	۱	

** $P < 0.01$ * $P < 0.05$

یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که بین کیفیت دوستی با سبک دلبستگی ایمن ($r=0/133, P<0/05$) و سبک دلبستگی اجتنابی ($r=0/330, p<0/01$) رابطه مثبت معنادار وجود دارد، اما بین کیفیت دوستی با سبک دلبستگی دوسوگرا رابطه منفی معنادار وجود دارد ($r=0/416, P<0/01$). همچنین بین زیرمقیاس‌های دسترسی‌پذیری ($P<0/01$)، $r=0/279$ پاداش‌دهی ($r=0/279, P<0/01$) و بیگانگی ($r=0/228, P<0/01$) نیز با سبک دلبستگی اجتنابی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. بین زیرمقیاس‌های خودپنداره ($r=-0/308, P<0/01$)، دسترسی‌پذیری ($r=-0/330, P<0/01$)، پاداش‌دهی ($P<0/01$)، $r=-0/234$ و بیگانگی ($r=-0/388, P<0/01$) با سبک دلبستگی دوسوگرا رابطه منفی معنادار وجود دارد. بین زیرمقیاس بیگانگی ($r=0/266, P<0/01$) و سبک دلبستگی ایمن رابطه مثبت معنادار وجود دارد.

از سوی دیگر، بین کیفیت دوستی با کمال‌گرایی ($r=-0/280, P<0/01$) رابطه منفی معنادار وجود دارد. همچنین بین کیفیت دوستی با کمال‌گرایی منفی ($r=-0/355, P<0/01$) و $r=0/135$ رابطه منفی معنادار وجود دارد اما بین کیفیت دوستی با کمال‌گرایی مثبت رابطه معناداری وجود ندارد. علاوه بر این بین کمال‌گرایی منفی و زیرمقیاس‌های خودپنداره ($r=-0/264, P<0/01$)، دسترسی‌پذیری ($r=-0/198, P<0/01$)، پاداش‌دهی ($P<0/01$)، $r=-0/311$ و بیگانگی ($r=-0/261, P<0/01$) رابطه منفی معناداری وجود دارد.

علاوه بر این همان‌طور که در جدول ۲ نشان داده شده است، بین کمال‌گرایی با سبک دلبستگی ایمن ($r=-0/131, P<0/05$) و سبک دلبستگی اجتنابی ($P<0/05$)، $r=0/135$ رابطه منفی معنادار وجود دارد اما بین کمال‌گرایی با سبک دلبستگی دوسوگرا ($r=0/188, P<0/01$) رابطه مثبت معنادار وجود دارد. همچنین بین کمال‌گرایی منفی با سبک دلبستگی ایمن ($r=-0/133, P<0/01$) رابطه منفی معنادار و با سبک دلبستگی دوسوگرا ($r=0/277, P<0/01$) رابطه مثبت معنادار وجود دارد.

به‌منظور بررسی این که از بین متغیرهای سبک دلبستگی و کمال‌گرایی کدام یک نقش مهم و معناداری در پیش‌بینی کیفیت دوستی دارند از رگرسیون گام به گام استفاده

شد. که نتایج در جدول ۵ ارائه شده است. ابتدا پیش‌فرض‌های رگرسیون مورد بررسی قرار گرفت. به‌منظور بررسی فرض نرمال بودن، از آزمون کولمگروف اسمیرنوف استفاده شد، نتایج حاصل در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول (۳) بررسی فرض نرمال بودن متغیرهای پژوهش

متغیر	Z کولمگروف-اسمیرنوف	سطح معنی‌داری
سبک دلبستگی ایمن (وابستگی)	۱/۱۱۳	۰/۱۶۰
سبک دلبستگی اجتنابی (نزدیک بودن)	۱/۱۰۸	۰/۱۱
سبک دلبستگی دوسوگرا (اضطراب)	۱/۱۱۲	۰/۱۲۱
کمال‌گرایی مثبت	۱/۱۸۲	۰/۱۲۲
کمال‌گرایی منفی	۱/۱۱۷	۰/۱۶۵
کمال‌گرایی کل	۱/۱۴۳	۰/۱۴۷
خودپنداره	۱/۰۹۵	۰/۰۹۸
دسترس‌پذیری	۱/۰۳۴	۰/۰۷۳
پاداش‌دهی	۱/۰۶۰	۰/۰۸۷
بیگانگی	۱/۰۳۲	۰/۰۷۱
کیفیت دوستی	۰/۹۲۱	۰/۳۶۴

نتایج تحلیل آزمون کولمگروف-اسمیرنوف نشان می‌دهد که پیش‌فرض طبیعی بودن توزیع متغیرها محقق شده است، چرا که مقادیر ج به‌دست آمد در سطح $P < ۰/۰۵$ معنی‌دار نیست.

به‌منظور بررسی پیش‌فرض استقلال خطاها از آماره دوربین واتسون استفاده شد که برابر $۲/۱۱۷$ بود و از آن‌جایی که در فاصله $۱/۵$ و $۲/۵$ قرار دارد، فرض استقلال بین خطاها پذیرفته است و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. همچنین آشکار شد خطی بودن رابطه متغیرها با توجه به معناداری میزان F در جدول ۴ برقرار است:

جدول (۴) خلاصه مدل رگرسیون گام‌به‌گام و تحلیل واریانس کیفیت دوستی از روی کمال‌گرایی و سبک دلبستگی

مدل	منابع تغییرات	SS	Df	Ms	F	سطح معنی‌داری
۱	رگرسیون	۴۲۵۸/۲۳	۱	۴۲۵۸/۲۳	۵۸/۶۷۰	۰/۰
	باقیمانده	۱۷۱۲۸/۷۵	۲۳۶	۷۲/۵۷۹		
	کل	۲۱۳۸۶/۹۹	۲۳۷			
۲	رگرسیون	۵۵۱۳/۹۷	۲	۲۷۵۶/۹۹	۴۰/۸۱۷	۰/۰
	باقیمانده	۱۵۸۷۳/۰۱	۲۳۵	۶۷/۵۴۵		
	کل	۲۱۳۸۶/۹۹	۲۳۷			
۳	رگرسیون	۶۲۶۸/۷۴	۳	۲۰۸۹/۵۸	۳۲/۳۴۳	۰/۰
	باقیمانده	۱۵۱۱۸/۲۴	۲۳۴	۶۴/۶۰۸		
	کل	۲۱۳۸۶/۹۹	۲۳۷			
۴	رگرسیون	۶۸۷۹/۵۵	۴	۱۷۱۹/۸۸	۲۷/۶۲۳	۰/۰
	باقیمانده	۱۴۵۰۷/۴۳	۲۳۳	۶۲/۲۶۴		
	کل	۲۱۳۸۶/۹۹	۲۳۷			

جدول (۵) نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام کیفیت دوستی از روی کمال‌گرایی و سبک دلبستگی

گام	متغیرها	B	β	R	R^2	خطای استاندارد برآورد
اول	سبک دلبستگی	-۰/۸۵۳	-۰/۴۴۶	-۰/۴۴۶	۰/۱۹۹	۸/۵۱۹
	دوسوگرا (اضطرابی)					
دوم	سبک دلبستگی	-۰/۷۴۲	-۰/۳۸۸	۰/۵۰۸	۰/۲۵۸	۸/۲۱۸
	دوسوگرا (اضطرابی)	-۰/۲۱۸	-۰/۲۴۹			
	کمال‌گرایی منفی					
سوم	سبک دلبستگی	-۰/۵۹۶	-۰/۳۱۱	۰/۵۴۱	۰/۳۹۳	۸/۰۳۷
	دوسوگرا (اضطرابی)	-۰/۲۱۷	-۰/۲۴۹			
	کمال‌گرایی منفی	۰/۴۹۹	۰/۱۹۹			
	سبک دلبستگی اجتنابی (نزدیک بودن)					
چهارم	سبک دلبستگی	-۰/۵۹۶	-۰/۳۱۱	۰/۵۶۷	۰/۳۲۲	۷/۸۹۰
	دوسوگرا (اضطرابی)	-۰/۲۵۰	-۰/۲۸۶			
	کمال‌گرایی منفی	۰/۵۲۰	۰/۲۰۷			۰/۳۲۲

سبک دل‌بستگی	۰/۲۵۹	۰/۱۷۳
اجتنابی (نزدیک بودن)		
کمال‌گرایی مثبت		

همان‌گونه که در جدول ۵ مشاهده می‌شود از بین سبک‌های دل‌بستگی و کمال‌گرایی، به‌ترتیب سبک دل‌بستگی دوسوگرا، کمال‌گرایی منفی، سبک دل‌بستگی اجتنابی و کمال‌گرایی مثبت نقش مهم و معناداری در پیش‌بینی کیفیت دوستی دارند. به‌طوری‌که سبک دل‌بستگی دوسوگرا (اضطرابی) به تنهایی ۱۹ درصد از واریانس کیفیت دوستی را تبیین می‌کند. با اضافه شدن کمال‌گرایی منفی، سبک دل‌بستگی نزدیک بودن (ایمن) و کمال‌گرایی مثبت در مجموع ۳۲ درصد از واریانس کیفیت دوستی تبیین می‌شود.

در گام بعدی به‌منظور بررسی تفاوت‌های جنسیتی در ۳ متغیر سبک دل‌بستگی، کیفیت دوستی و کمال‌گرایی، داده‌ها تحت تحلیل واریانس چندمتغیری قرار گرفتند، نتایج حاصل از تحلیل واریانس تأثیر جنسیت بر سه متغیر یاد شده در جدول ۶ آمده است.

جدول (۶) تحلیل واریانس چندمتغیره تفاوت سبک دل‌بستگی، کمال‌گرایی و کیفیت دوستی در بین

دوجنس

متغیرهای پژوهش/شاخص آماری	SS	df	F	سطح معنی‌داری	توان آماری
وابستگی	۱۰/۰۹۰	۱	۰/۷۰۴	۰/۴۰۲	۰/۱۳۳
جنسیت و سبک دل‌بستگی نزدیک بودن	۰/۲۳۶	۱	۰/۰۱۸	۰/۸۹۴	۰/۰۵۲
اضطراب	۴/۲۴	۱	۰/۱۷۶	۰/۶۷۵	۰/۰۷۰
کمال‌گرایی مثبت	۱۱/۳۴۹	۱	۰/۲۷۶	۰/۶۰۰	۰/۰۸۲
جنسیت و کمال‌گرایی	۱/۹۷۷	۱	۰/۰۱۶	۰/۸۹۸	۰/۰۵۲
کمال‌گرایی کل	۱۵/۷۸۸	۱	۰/۰۹۵	۰/۷۵۹	۰/۰۶۱
خودپنداره	۳۳/۲۱۸	۱	۳/۲۱۷	۰/۰۷۴	۰/۴۳۱
جنسیت و کیفیت دوستی	۰/۷۴۶	۱	۰/۰۶۹	۰/۷۹۳	۰/۰۵۸
دسترسی‌پذیری	۱۰/۶۷۱	۱	۱/۰۰۳	۰/۳۱۸	۰/۱۶۹
پاداش‌دهی	۰/۲۴۶	۱	۰/۰۲۸	۰/۸۶۷	۰/۰۵۳
بیگانگی	۸۸/۰۳۱	۱	۱/۰۱۳	۰/۳۱۵	۰/۱۷۱
کل					

همان‌طور که در جدول ۶ نشان داده شده است، بین میانگین نمرات سبک دلبستگی، کمال‌گرایی و کیفیت دوستی در بین دانشجویان دختر و پسر در سن ورود به بزرگسالی تفاوت معناداری وجود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی ارتباط سبک دلبستگی، کیفیت دوستی و کمال‌گرایی در دختران و پسران دانشجو در سن ورود به بزرگسالی است. همچنین پاسخگویی به این سوال که آیا می‌توان با استفاده از سبک دلبستگی و کمال‌گرایی، کیفیت دوستی را پیش‌بینی کرد نیز از اهداف این مطالعه بود.

نتایج حاصل نشان داد که بین کیفیت دوستی با سبک دلبستگی و سبک دلبستگی اجتنابی رابطه مثبت وجود دارد، اما بین کیفیت دوستی با سبک دلبستگی دوسوگرا رابطه منفی وجود دارد. از سوی دیگر، بین کیفیت دوستی با کمال‌گرایی رابطه منفی وجود دارد. این یافته با نتایج حاصل از پژوهش عارفی، نوابی‌نژاد و ثنائی که نشان داده است بین سبک‌های دلبستگی با کیفیت دوستی رابطه وجود دارد و همچنین نتایج پژوهش‌های یانگیلید و بلسکی (۱۹۹۹)، دوروتی و همکاران (۲۰۰۱)، پیرمن و همکاران (۱۹۹۹) که حاکی از این است که بین سبک دلبستگی ایمن با کیفیت دوستی رابطه مثبت وجود دارد، هماهنگ است. علاوه بر این نتایج حاکی از این بود که افرادی که تجلیات سبک‌های دلبستگی ایمن را از خود نشان داده، کیفیت دوستی مثبت‌تری داشتند و مولفه‌های دوستی از جمله دسترسی‌پذیری، پاداش‌دهی و عدم انزوا را در روابط دوستانه از خود نشان می‌دهند. پژوهش‌های پیشین از جمله پژوهش شالمن (۱۹۹۵)، زیمرمن (۲۰۰۴) و باربارا و همکاران (۲۰۰۴) نیز ارتباط مثبت میان بسامد تعاملات دوستی و صمیمیت در روابط با دلبستگی ایمن را گزارش کرده‌اند. همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره شد، یافته‌های این پژوهش بیانگر ارتباط منفی میان سبک‌های دلبستگی اضطرابی-دوسوگرا با کیفیت دوستی است. به عبارت دیگر، افرادی که دارای سبک دلبستگی دوسوگرا بودند، غالباً خودپنداره ضعیف، عدم دسترسی و پاداش‌دهی به دوستان خود و به سر بردن در انزوا را

گزارش کرده‌اند. فینی و نولر (۱۹۹۰) در همین راستا بیان می‌دارند افراد دارای دلبستگی دوسوگرا سطوح پایین‌تر صمیمیت توأم با خرسندی کم در روابط خود را نشان داده‌اند. همچنین یافته‌های این پژوهش با نتایج حاصل از پژوهش باربارا و همکاران (۲۰۰۴) هم‌خوانی دارد. این در حالی است که یافته‌های پژوهش زیمرمن (۲۰۰۴) بین سبک دلبستگی دوسوگرا و کیفیت دوستی ارتباط معناداری نشان ندادند، گرچه پژوهش زیمرمن نشان داد که افراد با دلبستگی دوسوگرا، در کنترل خشم خود در روابط صمیمانه مشکل داشتند. ایزالوبسکی (۱۹۹۱) در پژوهشی نشان داد که افراد دارای سبک دلبستگی اجتنابی به دیگران اعتماد نمی‌کنند و همیشه یک نوع فاصله هیجانی را با دیگران حفظ می‌کنند و اغلب تنها و متخصص هستند. در همین راستا، یافته‌های این پژوهش نشان داد که رابطه بین سبک دلبستگی اجتنابی با کیفیت دوستی افراد منفی است. بدین معنا هر چقدر افراد عدم آسایش در رابطه همراه با طردکنندگی و بریدگی هیجانی را در دلبستگی خود متجلی می‌ساختند، روابط آنها گسسته‌تر و ناپایدار بوده است. این پژوهش، پژوهش‌های قبلی از جمله پژوهش مین و همکاران (۱۹۸۵) را تأیید می‌کند. در تبیین فرضیه اول پژوهش می‌توان گفت با توجه به این که تجارب نخستین مراقبت و کیفیت رابطه با چهره‌های اصلی دلبستگی سبب پدیدآیی الگوهای دلبستگی نسبتاً پایدار در فرد می‌شود که راهنمای رفتارهای هیجانی و روابط صمیمی فرد در ارتباطات بعدی در فضای زندگی است لذا افرادی که دارای چهره‌های دلبستگی حساس، پاسخگو و مهربان بوده و امنیت خاطر از پایگاه دلبستگی را تجربه کرده، سبک دلبستگی ایمن در آنها تحول یافته است و این امنیت در روابط دلبستگی با کیفیات مثبت دوستی رابطه مستقیم دارد. بدین معنی که در دوستی‌ها پاسخگوتر، حساس‌تر بوده و تصور مثبتی از خود در روابط داشته و تمایل دارند بیشتر اوقات فراغت خود را با دوستان بگذرانند. از طرف دیگر افرادی که دارای سبک دلبستگی اضطرابی-دوسوگرا بوده، بیشتر دچار مشغولیت ذهنی در مورد روابط خود بوده و محتوای روان‌بندهای عاطفی آنها، اضطراب، جدایی، تردید در وفاداری طرف مقابل و نوعی در ماندگی در ارتباط هستند. این ویژگی‌های ارتباطی سبب کاهش کیفیت دوستی در آنها گشته است. بدین معنا که این افراد در دوستی‌ها پایدار نبوده و ترس از

اختتام و جدایی و همچنین معیارهای بسیار سخت و بالایی که آنها برای خود و اطرافیان‌شان در نظر دارند (استوبر و رامبو، ۲۰۰۷) آنها را از روابط صمیمی بازمی‌دارد.

همچنین بین کیفیت دوستی با کمال‌گرایی منفی رابطه منفی معنادار وجود دارد اما بین کیفیت دوستی با کمال‌گرایی مثبت رابطه معناداری وجود ندارد. به عبارت دیگر با افزایش سطح کمال‌گرایی منفی، کیفیت دوستی کاهش می‌یابد. در تبیین این یافته می‌توان به این نکته اشاره کرد که کمال‌گرایی منفی به شدت غیرتنظیم است و با پیامدهای منفی و تنبیه‌گر رابطه دارد (رم، ۲۰۰۵) و منجر به بروز حالات خلقی منفی نظیر خشم، توهین، نفرت، گناه، ترس و عصبیت می‌شود (واتسون و همکاران، ۱۹۸۸). به علاوه کمال‌گرایی منفی با بی‌اعتمادی و احساس دشمنی نسبت به دیگران همراه است و به روابط بین فردی دشوار می‌انجامد (شافران و منسل، ۲۰۰۱). در نتیجه همین عاطفه منفی و حالات خلقی منفی و عدم اعتماد، کیفیت دوستی را کاهش داده و روابط عاطفی منفی از صمیمیت رابطه دوستانه می‌کاهد.

علاوه بر این نتایج نشان داد که بین کمال‌گرایی با سبک دلبستگی ایمن و سبک دلبستگی اجتنابی رابطه منفی وجود دارد اما بین کمال‌گرایی با سبک دلبستگی دوسوگرا رابطه مثبت وجود دارد. همچنین بین کمال‌گرایی منفی با سبک دلبستگی ایمن رابطه منفی و با سبک دلبستگی دوسوگرا رابطه مثبت وجود دارد. بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر وجود رابطه بین مولفه‌های کمال‌گرایی و سبک دلبستگی نیز تأیید شد. این یافته با نتایج حاصل از پژوهش رایس و میرزاده که نشان دادند دلبستگی ایمن با کمال‌گرایی بهنجار و دلبستگی نایمن با کمال‌گرایی نوروٹیک همبستگی دارد، همسو است.

نکته جالب توجه اینجاست که در این پژوهش، بین سبک دلبستگی اجتنابی و کیفیت دوستی رابطه مثبت وجود دارد، در حالی که طبق نظریه دلبستگی، در بزرگسالان، کسانی که دلبستگی اجتنابی دارند، در برقراری روابط نزدیک و صمیمانه مشکل دارند. این افراد سرمایه‌گذاری عاطفی چندانی در برقراری روابط با دیگران نمی‌کنند و در صورت افراد

در موقعیت‌هایی که موجب بروز اضطراب در آن‌ها می‌شود، سعی می‌کنند با برقراری روابط صمیمانه این اضطراب را کاهش دهند. این یافته پژوهش حاضر، با نتایج حاصل از پژوهش‌های پیشین از جمله پژوهش مین و همکاران (۱۹۸۵)، فینی و نولر (۲۰۰۲)، داچرم و همکاران (۲۰۰۲)، باربارا و هورویتز (۲۰۰۴) و زیمرمن (۲۰۰۴) مغایر است.

در پژوهش حاضر نشان داد که از بین سبک‌های دلبستگی و کمال‌گرایی، به ترتیب متغیرهای سبک دلبستگی دوسوگرا، کمال‌گرایی منفی به شکل معکوس و سبک دلبستگی اجتنابی و کمال‌گرایی مثبت به شکل مستقیم نقش مهم و معناداری در پیش‌بینی کیفیت دوستی دارند، به طوری که سبک دلبستگی اضطرابی به تنهایی ۱۹ درصد از واریانس کیفیت دوستی را تبیین می‌کند. با اضافه شدن کمال‌گرایی منفی، سبک دلبستگی نزدیک بودن و کمال‌گرایی مثبت مجموعاً ۳۲ درصد از واریانس کیفیت دوستی تبیین می‌شود. در تبیین نتایج این پژوهش می‌توان گفت با توجه به این که تجارب نخستین مراقبت و کیفیت رابطه با چهره‌های اصلی دلبستگی سبب پدیدآیی الگوهای درون‌کاری خاصی در فرد می‌شود که راهنمای رفتارهای هیجانی و روابط صمیمی فرد در ارتباطات بعدی در فضای زندگی است لذا والدین که هم در شکل‌گیری ویژگی‌های شخصیتی کودک و هم در جهت‌دهی به سبک دلبستگی وی نقش تعیین‌کننده‌ای دارند، در روابط صمیمانه بعدی فرزندانشان نیز اثرگذار هستند. این فرزندان در دوستی‌ها پاسخگوتر، حساس‌تر بوده و تصور مثبتی از خود در روابط داشته و تمایل دارند بیشتر اوقات فراغت خود را با دوستان بگذرانند.

به منظور بررسی تفاوت‌های جنسیتی در ۳ متغیر سبک دلبستگی، کیفیت دوستی و کمال‌گرایی، داده‌ها تحت تحلیل واریانس چندمتغیری قرار گرفتند، نتایج نشان داد که بین میانگین نمرات سبک دلبستگی، کمال‌گرایی و کیفیت دوستی در بین دانشجویان دختر و پسر در سن ورود به بزرگسالی تفاوت معناداری وجود ندارد که این نتیجه با نتیجه مطالعاتی از جمله داچرم و همکاران (۲۰۰۲)، باربارا و همکاران (۲۰۰۴) همسو است. اما فینی و نولر (۲۰۰۲) در دو مطالعه که به بررسی تعاملات نوجوانان با جنس مخالف

پرداخته بودند، بیان کرده‌اند که سبک‌های دلبستگی و جنس هر دو روابط دوستانه را تحت تأثیر قرار می‌دهند، البته در این دو مطالعه، دلبستگی فرد با جنس مخالف مد نظر بود. همچنین مطالعاتی نظیر آریس و جانسون (۱۹۹۰)؛ ریس، سنچکو سولومون (۱۹۹۵) مشخص شد که در مفهوم دوستی و صمیمیت دو جنس شباهت وجود دارد و میزان تماس با دوستان صمیمی هم جنس در دختران و پسران تفاوت وجود ندارد.

به‌طور کلی با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش به‌نظر می‌رسد که کمال‌گرایی و سبک دلبستگی مولفه‌های تأثیرگذاری در پیش‌بینی کیفیت دوستی فرد باشند. بنابراین برای ارتقای کیفیت دوستی که از جمله متغیرهای مهم در پیش‌بینی سلامت روان و بهزیستی افراد در سن ورود به بزرگسالی است، باید از دوره‌های اولیه رشد (نوزادی و کودکی) برنامه‌ریزی داشت و در یک نگاه فرآیندی برای بهبود رابطه مادر-کودک و به‌تبع آن مجهز نمودن فرد به مهارت‌های ارتباطی و سبک‌های متعادل و سالم، آموزش شیوه‌های ارتباط با کودک و روانشناسی تحول کودک برای دختران و پسران در سنین نوجوانی و جوانی قبل از ازدواج پیشنهاد می‌شود.

تاریخ دریافت نسخه اولیه مقاله:

۱۳۹۳/۰۶/۱۱

تاریخ دریافت نسخه نهایی مقاله:

۱۳۹۴/۱۱/۲۴

تاریخ پذیرش مقاله:

۱۳۹۴/۰۳/۱۷

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- احتشام‌زاده، پروین؛ طیبی، زهره (۱۳۹۰). رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی با بخشودگی در کارکنان شرکت ملی نفت اهواز؛ یافته‌های نو در روانشناسی، سال ششم، شماره ۱۸.
- خسروی، زهره؛ علیزاده صحرائی، امهانی (۱۳۸۸). کمال‌گرایی سلامت یا بیماری. چاپ اول، تهران: نشر علم.
- عارفی، مختار؛ نوایی‌نژاد، شکوه؛ ثنایی، باقر (۱۳۸۳). بررسی رابطه بین سبک‌های دلبستگی با کیفیت دوستی در دانش‌آموزان دبیرستانی شهر کرمانشاه؛ فصلنامه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، جلد ۵، شماره ۱۸.
- Barbara & Horvitz, L. (2004). Adolescents intractions with a best friend: Association with attachment style. *Journal of Exprimental Child Psychology*, (88) 102-120.
- Bowlby, J. (2005). Attachment, foreword by Allan Schore, Tavistock Institute of Human Relations.
- Buote, V.M., Pancer, S.M., Pratt, M.W., Adams, G., Birnie-Lefcovitch, S., Polivy, J., & Wintre, M.G. (2007). The importance of friends: Friendship and adjustment among 1st-year University students. *Journal of Adolescent Research*, (22) 665-689
- Ducharme, J. Doyle, A.B & Markiewicz, D. (2002). Attachment security with mother and father. *Journal of social and personal Relationships*, (19) 203-231.
- Feeney, T.A & Noller, P. (2002). Attachment styles as a predictor of adult romatic relationships, *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 281-291.
- Frost, R.O., Heimberg, R.G., Holt, C.S., Mattia, J.I., & Neubauer, A.L. (1993). A comparison of two measures of perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 14, 119-126.
- Hamachek, D.E. (1978). Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism. *Psychology*, (15) 27-33.
- Hartup, W.W. & Stevens, N; (1997). Friendships and adaptation in the life course. *Psychological Bulletin*, (121) 355-370.

- Hussong, A.M. (2000). Perceived peer context and adolescent adjustment. *Journal of Research on Adolescence*, (10) 391-415.
- Manley, CM. Ketterson, TU. (2006). *Self-disclosure in adolescents: a family systems perspective*; books.google.com.
- Parker, W.D., Adkins, K.K. (1995). Perfectionism and the gifted. *Roeper Review* 17 (3). 173-176.
- Rhéaume, J., Ladouceur, R., & Freeston, M.H. (2000). The prediction of obsessive-compulsive tendencies: Does perfectionism play a significant role? *Journal of Personality and Individual Differences*, 28, 583-592.
- Rice, K.G., & mirzadeh, S.A. (2000). Perfectionism, attachment, and adjustment, *Journal of counseling psychology*, (47) 238 -250.
- Rise J., Thompson M. & Verplanken, B. (2003). Measuring implementation in the context of the theory of planned behavior; *Scandinavian Journal of Psychology*; 44, (2) 87-95.
- Rodebaugh T.L, Fernandez K.C. & Levinson C.A. (2012). Testing the Effects of Social Anxiety Disorder on Friendship Quality across Gender and Ethnicity. *Cognitive Behaviour Therapy*, 41, (2) 130-139.
- Rubin, K.H., Dwyer, K.M., Booth-LaForce, C., Kim, A.H., Burgess, K. B. & Rose-Krasnor, L. (2004). Attachment, friendship, and psychosocial functioning in early adolescence. *Journal of Early Adolescence*, (24) 326-356.
- Schnall, S., Harber, K.D., Stefanucci, J.K., & Proffitt, D.R. (2008). Social support and the perception of geographical slant. *Journal of Experimental Social Psychology*, (44) 1246-1255.
- Stoeber, J., & Otto, K. (2006). Positive conceptions of perfectionism: Approaches, evidence, challenges. *Personality and Social Psychology Review*, (10) 295-319.
- Stoeber, J., Feast, A.A., & Hayward, J.A. (2009). Self-oriented and socially prescribed perfectionism: Differential relationships with intrinsic and extrinsic motivation and test anxiety. *Journal of Personality and Individual Differences*. 47: 423-428.
- Zimmermann, P. (2004). Attachment Representations and friendship reations during adolescence, *Journal of Experimental Child Psychology*, (88) 83-101.